

Antropomorfne životinje - zidna slika

Bilandžić, Nika

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:769860>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-12**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

ODSJEK ZA VIZUALNU I MEDIJSKU UMJETNOST

SVEUČILIŠNI DIPLOMSKI STUDIJ ILUSTRACIJA

NIKA BILANDŽIĆ

ANTROPOMORFNE ŽIVOTINJE - ZIDNA SLIKA

DIPLOMSKI RAD

MENTOR: red. prof. art. Stanislav Marijanović

Osijek, 2024.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja ___Nika Bilandžić___ potvrđujem da je moj ___diplomski___ rad
pod naslovom ___Antropomorfne životinje - zidna slika___
te mentorstvom ___red. prof. art. Stanislava Marijanovića___

rezultat isključivo mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog/diplomskog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanove.

U Osijeku, 28.08.2024.

Potpis,

SAŽETAK

Diplomski rad pod nazivom *Antropomorfne životinje - zidna slika* obuhvaća i povezuje ilustraciju i zidno slikarstvo na velikom formatu. Rad se prostire na četiri zida unutrašnje prostorije na Akademiji za umjetnost i kulturu u Osijeku, ukupne površine 61,31 metara kvadratnih. Temelj rada ilustrativni je antropomorfn prikaz niza životinja, odnosno bića, inspiriran motivima koje srećemo na tradicionalnim hrvatskim tetovažama (sicanje) i stećcima (srednjovjekovnim kamenim nadgrobnim spomenicima). U velikim formatima, obogaćenim bojom, oni su aktualizirani kao podsjetnik na našu povijest i tradiciju.

SUMMARY

The diploma thesis entitled *Anthropomorphic animals - wall painting* encompasses and connects illustration and wall painting on a large format. It covers four walls of the interior room at the Academy of Arts and Culture in Osijek, with a total area of 61.31 square meters. The basis of the work is an illustrative anthropomorphic representation of a series of animals and beings, inspired by motifs found on traditional Croatian tattoos (sicanje) and on stećci (medieval stone tombstones). In large formats, enriched with color, they are a reminder of our history and tradition.

KLJUČNE RIJEČI: ilustracija, zidna slika, mural, antropomorfizam, stećci, tetovaže

KEY WORDS: illustration, wall painting, mural, anthropomorphism, stećci, tattoos

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. ZIDNO SLIKARSTVO (MURAL)	2
3. ANTROPOMORFIZAM	4
4. PROCES IZRADE MURALA	5
4.1 Skica.....	5
4.2 Prijenos skice na zid (<i>Doodle grid</i>).....	7
4.3 Izvedba rada.....	9
5. MOTIVI I SIMBOLI	12
5.1 Motivi tradicionalnih hrvatskih tetovaža.....	12
5.2 Stećci	15
6. ZAKLJUČAK	18
7. POPIS LITERATURE	19
8. POPIS ONLINE IZVORA	20
9. POPIS SLIKOVNIH MATERIJALA	21

1. UVOD

Već neko vrijeme imam izrazitu želju raditi na velikim zidnim formatima i uklopiti svoj rad u određen prostor nečije svakodnevnice, bio to unutrašnji ili vanjski prostor. Razmišljala sam o zidnom slikarstvu i urbanoj kulturi koja je ostavila intenzivan trag na moje djetinjstvo i na oblikovanje vlastitoga senzibiliteta. U naselju gdje sam odrasla u Osijeku, u gradskoj četvrti Jug II, uzduž Tvornice šećera proteže se zid ispunjen muralima (zidnim slikama) i grafitima koji su se tijekom godina izmjenjivali, nadopunjavali i imali pozitivan utjecaj na okolinu. Kao djevojčici slikanje na zidovima djelovalo mi je kao nešto meni nedostižno, "zabranjeno" i izvan normi klasične umjetnosti o kojoj sam bila naviknuta učiti do tada.

Vjerujem kako je važan utjecaj ulične umjetnosti za formiranje kolektivnog ponosa na svoju okolinu i jačanje zanimanja za kulturu. U ovom slučaju isključivo govorim o umjetničkim muralima (i njihovom manjku prisutnosti) koji imaju svoju širinu te umjetničku i estetsku vrijednost, a ne o lokalpatriotskim muralima, navijačkim ili reklamnim muralima koji u zadnje vrijeme preplavljaju ulice i zgrade grada Osijeka.

Diplomski rad *Antropomorfne životinje - zidna slika* skup je zidnih slika u prostoriji Diplomskog sveučilišnog studija ilustracije na Akademiji za umjetnost i kulturu u Osijeku. Na površini od 61,31 kvadratnih metara u umjetničku cjelinu se povezuje niz antropomorfnih likova oblikovanih na temelju prikaza sa stećaka¹ i elemenata iz hrvatske tradicionalne tetovaže, sicanja².

---

¹ Stećci su srednjovjekovni kameni nadgrobni spomenici podizani većinom od 12. do 16. stoljeća. Nalaze se na području Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Srbije i Crne Gore.

² Sicanje je naziv izvedbe tradicionalnih hrvatskih tetovaža većinom tipičnih za području Bosne i Hercegovine te Dalmacije.

2. ZIDNO SLIKARSTVO (MURAL)

Zidno slikarstvo se, kako samo ime kaže, izvodi na zidu ili stropu građevine. U Hrvatskoj Enciklopediji ono je definirano ovako: *"Zidno slikarstvo sadrži opće elemente slike (figurativna, apstraktna) ili ornamenta (zoomorfni, antropomorfni, geometrijski motivi) te arhitekture, kojoj su elementi stijene. Izvedba zidne slike ovisi o sastavu podloge (najčešće vapnene žbuke s dodatkom mramornoga brašna), dok na kompoziciju i raspored sadržaja utječu dimenzije prostora. One mogu biti razmjerno velike, pa u svojoj dekorativnoj, narativnoj ili memorijalnoj namjeni najčešće poprimaju monumentalni značaj."*

Zidno slikarstvo često nazivamo muralom. „Mural“ dolazi od latinske riječi *muralis*, što doslovno znači „zidna slika“. Važno je napomenuti kako murali ovise o arhitekturi i podlozi na kojoj se nalaze te su tijekom povijesti bili rađeni brojnim materijalima i tehnikama uključujući freske, keramiku, mozaik, slikanje uljanim bojama, slikanje temperom... Gotovo sve su civilizacije izrađivale neku vrstu murala koji su danas dio njihove kulturne baštine. Murali imaju bogatu povijest ispunjenu narativnim slikama iz svakodnevnog života ljudi, mnogobrojnim radovima religijske tematike, oslikavanjima vezanim uz grobnice i zagrobni život te slikama u službi monumentalne dekoracije. U današnje vrijeme murali se izrađuju najčešće koristeći boju za unutarnje ili vanjske zidove (ovisno o prostoru u kojem se mural nalazi) i bojom u spreju izrađenom posebno za slikanje na zidovima.

Govoreći o općim značajkama murala i njihovoj obilatoj povijesti istaknula bih meksički muralizam, umjetnički pokret prve polovice 20. stoljeća, koji je izrodio izrazito značajne radove na unutarnjim i vanjskim zidovima javnih ustanova u kojima su utkane povijest i tradicija života meksičkog naroda te je utjecao na putanju razvoja zidnih slika koje poznajemo i danas. O tome u knjizi *Umjetnost - Vodič kroz povijest i djela Stephen Farthing* kaže: *„Slikanje murala bilo je ustanovljeno kao umjetnička forma u Meksiku puno prije revolucije 1910. Zidne su slike bile kultura Maja, a kasnije su ukrašavale španjolske barokne crkve ali i meksičke krčme i prenoćišta. No termin meksički muralizam odnosi se na oživljavanje ovog stila slikanja velikih formata, koje je pokrenuto revolucijom 1910. godine, a poticaj mu je dala i nacionalna revolucionarna vlada Alvara Obergona 1920. godine.“*

Moderni murali umjetnika tog vremena imali su izrazito snažnu političku i aktivističku ulogu i djelovali pozitivno na formiranje identiteta meksičkog naroda. Umjetnici poput Davida Alfaro Siqueirosa, Joséa Clemente Orozcosa i Diega Riverere vjerovali su kako ulice mogu biti muzeji te da uloga murala ima i obrazovni aspekt i izrazitu kulturnu vrijednost za stanovnike.

Slika 1, Diego Rivera, *Povijest Meksika* u predvorju Nacionalne palače u gradu Meksiku (1928.)

3. ANTROPOMORFIZAM

Antropomorfizam je pripisivanje ljudskog karaktera, misli i postupaka drugim bićima, životinjama ili stvarima. Prikazi antropomorfnih životinje i bića imaju bogati povijesni kontekst u kojemu se radovi na tu temu prikazuju u mnogobrojnim religijama, mitovima, skulpturama te u književnim djelima poput basne, bajke i slično. Time zaključujemo da se susrećemo sa slikom antropomorfizirane životinje i zoomorfnim motivima sve od djetinjstva budući da se taj motiv nalazi u mnogim sadržajima koje upijamo od ranih dana.

U svom diplomskom radu koristim motive antropomorfiziranih bića, koja nisu u potpunosti prikazana kao stvarne životinje. Prikazana su ilustrativno, u žarkim bojama, neka od njih prikaz su više životinja spojenih u jednu. Ta bića plešu oko vatre, stoje na dvije noge, imaju motive na svom tijelu nalik tradicionalnim hrvatskim tetovažama i imaju ljudske kretnje. Htjela sam da rad ima atmosferu nečega poganskog, mitološkog, nestvarnog, ali bih željela da u njemu bude prepoznat i moj vlastiti senzibilitet.

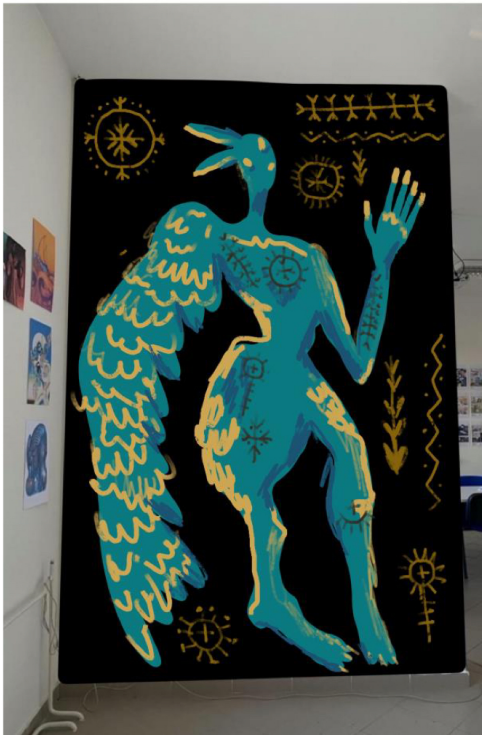

Slika 2. Primjer suvremenog antropomorfnog prikaza, Rithika Merchant, *Festival of the Phoenix sun*, (2022.)

4. PROCES IZRADE MURALA

4.1 Skica

Početak izrade diplomskog rada započeo je biranjem prostora u kojem ću izraditi mural. Nakon što sam upoznata sa zadanim prostorom i njegovim točnim dimenzijama, u ovom slučaju

Slika 3, Skica

prostorom unutar zgrade Odsjeka za vizualnu i medijsku umjetnost na Akademiji za umjetnost i kulturu u Osijeku, krenula sam u izradu skice. U prostoriji koju trebam oslikati najduži zid iznosi šest metara dužine, a visina stropa je tri i pol metra. Za izradu skice fotografirala sam svaki zid posebno unutar prostorije te sam te fotografije prenijela u aplikaciju za digitalno crtanje *Procreate* na Ipadu. Crtala sam direktno preko fotografija budući da mi je tako bilo lakše vizualizirati kako bi skica mogla izgledati kasnije u stvarnom prostoru (Slika 3). Zadatak mi je bio oslikati svaki zid u prostoriji te ih stilski uklopiti u jednu smislenu umjetničku cjelinu. Kako bi to bilo moguće, odabrala sam određenu paletu boja koja obuhvaća većinom plave i žute nijanse te crnu za većinu pozadina. Bio je izazov odabrati što točnije boje s finalnih skica u trgovini s bojama i lakovima za zidove

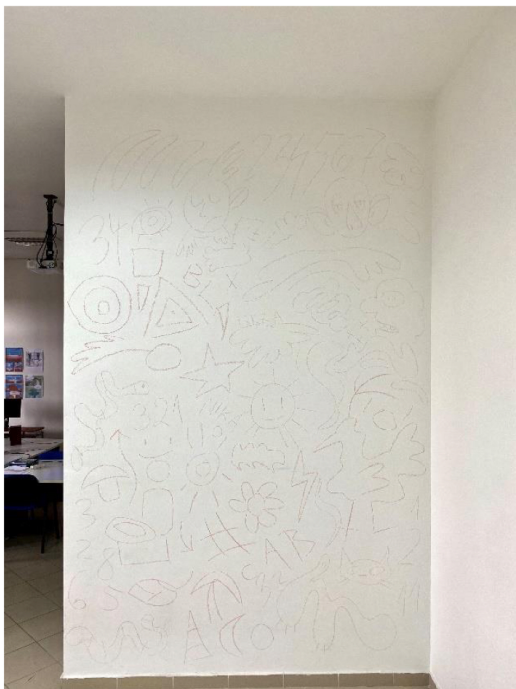
te pokušati ih što bolje rekreirati s digitalnoga crteža.

Slika 4, Digitalna skica svih zidova zajedno

4.2 Prijenos skice na zid (*Doodle grid*)

U izradi slika na velikim formatima zidova, vrlo je bitno u potpunosti točno prenijeti skicu na finalnu podlogu. Prije započinjanja ikakvog rada na podlozi, zid sam morala preparirati akrilnom emulzijom budući da je bio u dosta lošem stanju. Nakon nanošenja emulzije zid se prestao runiti i mogla sam započeti proces preslikavanja skice. Postoji više načina prenošenja skice na zid kao primjerice mrežna metoda, uporaba projektora ili jednostavno slobodno skiciranje direktno na zid. U izradi ovoga murala koristila sam tehniku *doodle grid* (Slika 5 i 6) koja se pokazala kao izrazito brza i efikasna. Metoda funkcionira tako da se na prazan zid, koji tek treba biti oslikan, crtaju gusto naslagani crteži krokiji, slova ili brojke, odnosno sasvim proizvoljni elementi koji će nam pomoći u određivanju pozicija potrebnih da bismo prenijeli inicijalnu skicu na zid. Crtala sam *doodle grid* crvenom kredom na bijeli zid. Nakon što se zid u potpunosti ispuni spomenutim elementima, zid se fotografira te se na njega u nekom adekvatnom programu (u tu svrhu ja sam koristila program *Procreate*) stavlja finalna skica, preko fotografije ocrtanoga zida, kojoj se onda povećava prozirnost. Tada vidimo točno gdje i kako precrtati finalnu skicu na zid budući da preko fotografiranoga zida u digitalnom obliku imamo sloj poluprozirne skice. Preklapanje fotografije i skice služi lakšem snalaženju pri oslikavanju na zidu velikih dimenzija. Tako, na primjer, znam točno gdje ide lik na poluprozirnoj finalnoj skici budući da ispod digitalne skice vidim na fotografiji zida koji je element nacrtan crvenom kredom na tom mjestu. Slijedi crtanje finalne skice na zid plavom kredom koja će mi služiti kao vodilja za slikanje kistom i bojom za zid. Iako proces zvuči poprilično komplicirano, ispostavio se kao izrazito intuitivan i efikasan za rad na velikom formatu.

Slika 5 i 6, Primjer primjene *doodle grida* na diplomskom radu

4.3 Izvedba rada

Nakon završenih priprema za oslikavanje murala može započeti slikanje na zidu. Koristila sam većinom *Dope - The Wall* akrilnu emulzijsku boju za zid s visokom pokrivnom vrijednosti kojom se može slikati u unutrašnjim i vanjskim prostorima. S obzirom na to da sam za neke dijelove rada morala koristiti određene nijanse boja, neke od njih tražila sam posebno zamiješane u prodavaonici boja. Slikala sam kistovima i valjcima za bojanje zida. Najveći izazov u izvedbi rada bila mi je visina stropa od tri i pol metra, no nakon nekog vremena naviknula sam se raditi na velikoj visini. Budući da se rad raspoređuje na četiri zida prostorije, bilo mi je vrlo važno da se svi dijelovi međusobno podudaraju i stilski slažu. Jedan od oslikanih zidova, na kojemu se nalazi prozor, mijenjala sam „u hodu“. Oslikala sam zid kako sam i planirala po inicijalnoj skici, no u "suživotu" s ostalim oslikanim zidovima u prostoru nije funkcionirao. Taj zid sam na kraju intuitivno prebojila i bila puno mirnija i sretnija s odlukom. Dokumentirala sam cijeli proces fotografijama i, gledajući unatrag, drago mi je promatrati kako se prostor postupno mijenjao iz dana u dan.

Slika 7 i 8, Izrada rada

Slika 9, Fotografija završenoga murala na južnom zidu

Slika 10, Fotografija završenoga murala na istočnom zidu

Slika 11, Fotografija završenoga murala na zapadnom zidu

Slika 12, Fotografija završenoga murala na sjevernom zidu

Slika 13, fotografija završenoga murala

5. MOTIVI I SIMBOLI

5.1 Motivi tradicionalnih hrvatskih tetovaža

Praksa izvedbe tradicionalnih hrvatskih tetovaža većinom tipičnih za području Bosne i Hercegovine te Dalmacije zove se sicanje (ili bocanje). Sicanje je usko povezano uz rimokatoličko kršćanstvo i vizualno iskazivanje pripadnosti vjeri. U područjima koja su okupirali Turci tetovirale su se najčešće mlade žene i djevojčice kako bi izbjegle otimanja i silovanja, pokazale pripadnost kršćanskoj vjeri i oduprle se prisilnim pokušajima obraćenja na islam. Ova praksa prestala je nakon Drugog svjetskog rata, pretežno iz političkih razloga, no još uvijek se mogu pronaći neke od starih žena koje na tijelu imaju tradicionalne tetovaže. Najčešće se tetoviraju šake, podlaktice, zapešća i prsti, budući da su odmah vidljiva mjesta, ali ponekad i čelo i prsa. Hrvatski arheolog i povjesničar, koji je detaljno istraživao fenomen sicanja, Ćiro Truhelka, navodi primjere kada su tetovirane žene nakon zaljublivanja u muslimana pokušavale sakriti kršćansku tetovažu, ali ni pokušaj rezanja

tetovirane kože nisu mogle ukloniti tetovirani znamen koji je uvijek ostajao. Na neki način tetoviranje je bilo trajni vizualni dokaz pripadnosti kršćanstvu. No, poneki motivi tradicionalnih tetovaža nisu oduvijek bili povezani s rimokatolicizmom. Neki povjesničari smatraju da su poneki motivi, koji se nalaze na tetovažama sicanih žena, postojali i na tetovažama ilirskih plemena na području Balkana još prije dominacije kršćanstva i osmanskih okupacija. Truhelka navodi kako neki od tetoviranih motiva nemaju direktnu povezanost s kršćanstvom, kao na primjer križ. Neki od tih motiva su *"kolo"* (često ukrašeno bobicama, grančicama, zvijezdama), *"narukvica"*, *"ograda"*, *"sunce"* i slično. Neke od njih srećemo i na srednjovjekovnim kamenim nadgrobnim spomenicima koje nazivamo stećcima, rasprostranjenim većinom u Bosni i Hercegovini, ali ih ima i u Hrvatskoj, Crnoj Gori i Srbiji.

Fig. 125. — Femme de la vallée de Esika présentant ses tatouages aux deux bras.

Fig. 126. — Tatouages sur l'avant-bras d'une jeune fille orthodoxe.

Fig. 127. — Jeune fille de la vallée de Bilo, présentant des tatouages aux deux bras et à la poitrine.

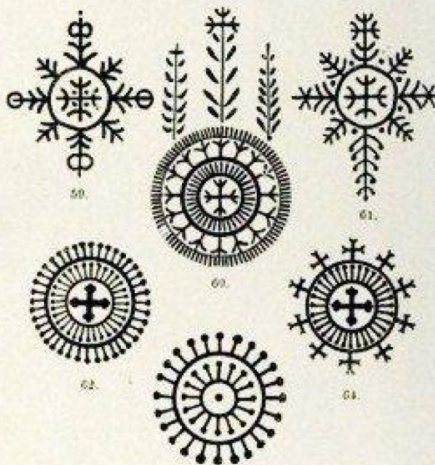

Fig. 128. — Motifs ordinairement employés pour le tatouage.

Slika 13, Tetoviranje katolika u Bosni i Hercegovini, Ćiro Truhelka,

Glasnik Zemaljskog muzeja BiH

U svom diplomskom radu koristila sam brojne elemente s tradicionalnih hrvatskih tetovaža koji se nalaze na antropomorfiziranim bićima i pozadinama moje zidne slike. Koristila sam prikaz "kola", razne izvedenice križa, motiv "ograde", "zvjezdicu" i njene razne izvedenice te neke od isprekidanih ornamenata s točkama. Većina motiva je stilizirana i svojom tematikom nije povezana uz kršćanstvo. Volim razmišljati o tim tradicionalnim motivima kao o nečemu prapovijesnom što su isctavali neki naši daleki predci na području na kojem živimo danas i da me upravo zato ti simboli instinktivno privlače i fasciniraju.

5.2 Stećci

„Malo ima zemalja, u kojima ćeš naći pojedine vrste; spomenika iz davnine, sačuvane u tolikoj množini, a u tako i stalnim oblicima, kao što su nadgrobni spomenici srednjeg vijeka po Bosni i Hercegovini koje je narod prozvao: mramorovi, stećci ili mašeti.“ Ćiro Truhelka, Starobosanski mramorovi (1891.), Glasnik Zemaljskoga muzeja BiH

Slika 14, Prikaz stećka

Stećci su srednjovjekovni kameni nadgrobni spomenici podizani većinom od 12. do 16. stoljeća. U Hrvatskoj ih se nalazi sveukupno 4400 i spadaju pod UNESCO-ov popis svjetske baštine od 2016. godine. Najviše ih se nalazi na području Bosne i Hercegovine (oko čak 60,000), ali ih pronalazimo i u Srbiji i Crnoj Gori. Srednjovjekovni stećci uključuju sve tri srednjovjekovne kršćanske zajednice – crkvu bosansku³, katoličku i pravoslavnu. Simboli na reljefima stećaka sadrže religijske, simboličke i dekorativne motive. Prema *Hrvatskoj enciklopediji* stećci su obično ukrašeni različitim ornamentalnim i simboličkim motivima (vrpce, spirale, grozdovi...) te pojedinačnim likovima poput ljudi i životinja (jelen, konj, zmija, vuk, medvjed...) te raznim fantastičnih bića kao što su zmajevi i krilati konji. Stećci se dijele na dvije kategorije prema položaju: to su ležeći (sanduci, ploče, sljemenjaci) i stojeći (stupovi, krstače) stećci. Mnogi od njih prikazuju lov, viteške turnire i ljude u kolu. Vrlo poznat motiv nekih od stećaka jesu bića s jednom podignutom rukom. Zanimljivo je da su na nekim stećcima pronađeni epitafi i pisana imena pokojnika. Spomenula bih kraj nadgrobnog epitafa Vignja Miloševića iz Kočerina, koji je umro 1404. godine, kao izrazito zanimljiv, a u suvremenom hrvatskom jeziku glasi : „ (...) *I ja sam bio kao ti i ti ćeš biti kao ja*”.

---

³ Crkva bosanska (crkva bosansko-humskih krstjana, patareni), zajednica heterodoksnih kršćana, pojavila se potkraj 12. st. na prostoru srednjovjekovne bosanske države

Slika 15 i 16, Prikazi stećaka s podignutom desnom rukom

U svom diplomskom radu koristila sam motiv bića s podignutom rukom (Slika 15), dodajući određene elemente koji se prožimaju na ovim reljefnim srednjovjekovnim tvorevinama. Izrazito je zanimljiv velik sačuvan broj ovih spomenika te njihova raznolikost i rudimentarna vještina kojom su klesani. U svom radu koristim slične motive nalik onima isklesanim na srednjovjekovnim nadgrobnim spomenicima, gdje se pojavljuje ples u kolu, i životinje kao što su jelen i vuk.

6. ZAKLJUČAK

Prije samoga početka čitave izrade diplomskoga rada samo sam bila sigurna da želim prikazati životinje s ljudskim osobinama na velikom formatu. Nakon što sam dobila mogućnost za izrađivanje murala, i to upravo na mjestu gdje sam studirala (učionica studija Ilustracije na Akademiji za umjetnost i kulturu), razmišljala sam koji će mi biti osnovni motivi koji će povezati rad u smislenu cjelinu. Htjela sam rad povezati uz područje na kojem živim te istovremeno iskoristiti tradicionalne motive koji se prožimaju kroz našu daleku povijest. Budući da je ovo bio najveći mural koji sam dosad radila i jedini koji je obuhvaćao cijelu prostoriju, mnoge stvari sam učila kroz dugotrajan proces i izlazak iz zone sigurnosti. Ovaj proces naveo me na put kojim bih željela ići u vlastitom stvaranju u bliskoj budućnosti nakon završetka studija.

Voljela bih da se osoba koja se nađe u toj prostoriji na trenutke osjeća kao da se stopila i postala jedno s radom u nekom izmišljenom svijetu antropomorfiziranih bića i prastarih simbola iz naše prošlosti.

7. POPIS LITERATURE

1. Haluga V., (2023.) *Znamen na koži*, Zagreb, Dominović
2. Farthing S., (2010.) *Umjetnost- Vodič kroz povijest i djela*, Zagreb, Školska knjiga
3. Focillon H., (1995.) *Život oblika*, Zagreb, Biblioteka Ariel
4. Petrović Osmak Ž., Rittig Šiško T., Viljetić G., (2017.) *O životinjama i ljudima*, Zagreb, Etnografski muzej Zagreb
5. Visković N., (1996.) *Životinja i čovjek*, Split, Biblioteka Varia
6. Perasović M., (2002.) *Slikarski pojmovnik*, Split, Umjetnička akademija Sveučilišta u Splitu

8. POPIS ONLINE IZVORA

1. Truhelka Ć., Tetoviranje katolika u Bosni i Hercegovini
https://uskoplje.weebly.com/uploads/3/8/6/9/38691903/ciro_truhelka_-_tetoviranje_katolika_u_bosni_-_glasnik_zm-komprimiert.pdf (pristup: 10.05.2024.)
2. Hrvatska Enciklopedija, mrežno izdanje, skup autora, Stećci
<https://enciklopedija.hr/clanak/stecci> (pristup: 12.07.2024)
3. Stećci - Mediaeval Tombstones <https://croatia.hr/en-gb/unesco/stecci-mediaeval-tombstones> (pristup: 10.07.2024)
4. Mrežna stranica Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, Stećci <https://min-kulture.gov.hr/izdvojeno/kulturna-bastina/nepokretna-kulturna-bastina/nepokretna-kulturna-dobra-upisana-na-unesco-ov-popis-svjetske-bastine/8-stecci/13967>
(pristup: 20.07.2024)
5. Ćiro Truhelka. (1891). Starobosanski mramorovi. Glasnik Zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini <https://prijeписi.blogspot.com/2015/10/truhelka-1891.html>
(pristup: 01.08.2024.)
6. How to Use a Squiggle Grid to Upscale Mural Artwork
<https://happydecay.com.au/squiggle-grid-doodle-grid/> (pristup: 20.05.2024.)
7. Hrvatska Enciklopedija, mrežno izdanje, skup autora, Antropomorfizam
<https://www.enciklopedija.hr/clanak/antropomorfizam> (pristup:20.07.2024)
8. UNESCO, Stećci Medieval Tombstone Graveyards <https://whc.unesco.org/en/list/1504/>
(pristup: 20.07.2024.)

9. POPIS SLIKOVNIH MATERIJALA

1. Slika 1, Diego Rivera, „Povijest Meksika“ u predvorju Nacionalne palače u gradu Meksiku (1928.) <https://www.khanacademy.org/humanities/art-1010/latin-america-modernism/mexican/a/the-history-of-mexico-diego-riveras-murals-at-the-national-palace>
2. Slika 2, , Rithika Merchant, Festival of the Phoenix sun, (2022.) <https://www.rithikamerchant.com/festival-of-the-phoenix-sun.html>
3. Slika 3, Skica, arhiva autorice
4. Slika 4, Skica, arhiva autorice
5. Slika 5, Prikaz metode *doodle grid*, arhiva autorice
6. Slika 6, Prikaz metode *doodle grid*, arhiva autorice
7. Slika 7, Izrada rada, arhiva autorice
8. Slika 8, Izrada rada, arhiva autorice
9. Slika 9, Fotografija završenoga murala na južnom zidu, arhiva autorice
10. Slika 10, Fotografija završenoga murala na istočnom zidu, arhiva autorice
11. Slika 11, Fotografija završenoga murala na zapadnom zidu, arhiva autorice
12. Slika 12, Fotografija završenoga murala na sjevernom zidu, arhiva autorice
13. Slika 13, Fotografija završenoga murala
14. Slika 14, Tetoviranje katolika u Bosni i Hercegovini, Ćiro Truhelka, Glasnik Zemaljskog muzeja BiH <https://www.pinterest.com/pin/475903885634338652/>
15. Slika 15, Prikaz stećka <https://ihalilovic.com/2019/03/20/ragib-lubovac-mladenci-stela-diana-ilirije-i-stecak-coek-zemljice-bosne/>
16. Slika 16 i 17, Prikaz stećaka <https://steccihorizoneu.com/stecci-facts/>